

(Párizs, 1947. szeptember 23.)

Sforza olasz külügyminiszter, aki a Tizenhatos Konferencia zárülésére érkezett Párizsba és alig két napot töltött a francia fővárosban, magához kéretett engem az olasz nagykövetségre, ahol hosszabb beszélgetést folytattunk.

A beszélgetés során meg kellett állapítanom, hogy egy teljesen megváltozott Sforzát látok magam előtt. Május elején, amikor Rómában voltam és amikor Sforza még a Gasperi-Nenni-koalíció tagja volt, szintén beszéltem Sforzával, és akkor ő még azt mondta nekem a folyamatban levő olasz krízissel kapcsolatban, hogy az olasz kommunista pártot nem lehet kihagyni a koalícióból, mert akkor csak az ellenzékbe szorított kommunista párt ereje növekedne meg. Ugyancsak megerősítené az ilyen kommunisták nélkül létrejövő koalíció az olasz szocialisták Nenni-szárnyának erejét, mert hiszen Nenni a kommunistákkal való együttműködés híve.

- Vous voyez que l'Italie doit résister à la pression américaine, sinon elle va devenir une seconde Espagne¹ - mondotta akkor Sforza nekem.

Tegnap ennek az ellenkezőjét igyekezett nekem bebizonyítani. Az olasz kommunisták gyengülőben vannak - mondotta. Nenniről elismerem, hogy erős egyéniség - fűzte hozzá -, de egy régi stílus levitézlett 48-as romantikus forradalmár. Az amerikai segítségre nekünk szükségünk van, de azt csak úgy fogadjuk el, ha nem fűznek hozzá politikai feltételeket. Mi meg akarjuk kötni a vámuniót Franciaországgal, és akkor több szavunk lesz (ti. az amerikaiakkal szemben).

Felvettem a jugoszlávokkal való gazdasági kapcsolat kérdését.

Azokkal is szívesen kiépítünk szorosabb gazdasági kapcsolatot - felelte Sforza.

És az amerikaiak meg fogják ezt engedni? - kérdeztem.

Mais mon cher ami, ne pensez pas que nous nous laisserons intimider par les Américains!² - felelte.

(Nagyon is gondoltam ezt, de persze hallgattam.)

Ezután áttértünk a háborús veszély kérdésére.

- Az amerikaiak nem fognak háborút indítani, és az oroszok nem tudnak - jelentette ki Sforza kategorikusan.

Azután rátértünk ismét a gazdasági kérdésekre. Sforza elmondotta, hogy amikor most Párizsban közölte Léon Blummal, hogy ő, Sforza azon dolgozik, hogy az olasz-francia vámuniót létrehozza, Blum annyira megörült ennek, hogy átölelte Sforzát.

Nem értem, hogy miért csinálnak az oroszok hangulatot a francia-olasz vámunió ellen - mondotta Sforza, hiszen az oroszoknak csak előnyük volna ebből: saját függetlenségünket támasztjuk alá a vámunióval. Tudom, hogy Ön is azért híve a dunai államok összefogásának, mert az ilyen összefogás nagyobb függetlenséget biztosítana az oroszokkal szemben.

Úgy tettem, mintha nem hallottam volna ezt a megjegyzését.

Hogy Marshall-ellenes állásfoglalásomat alátámasszam, elmondottam Sforzának, hogy a párizsi angol nagykövet egyáltalán nem lelkesedik a Marshall tervért.

- Ah, c'est un vieux Tory - mondotta Sforza. - Il sera remplacé.³

Mikor megemlítettem, hogy Harold Nicholsont emlegetik, mint Duff Cooper lehetséges utódját, észrevettem, hogy ez Sforzának nem tetszik. Sforza szerint az eddigi római angol nagykövet fog Párizsba kerülni.

Sforza minden megjegyzéséből kiviláglott az, hogy ő teljesen átállt az amerikai vonalra, bár azt sem tagadta, hogy a Vatikán reakciós körei gyakran kellemetlen politikai partnerek számára. Elárulta azonban, hogy amennyiben választania kellene az orosz ori-

entáció és a vatikáni reakciós körök politikája között, nem riadna vissza attól, hogy az utóbbit válassza. Kijelentette, hogy elítéli az olasz kommunisták politikáját, mert az végül oda fog vezetni – ha megmarad az eddigi vonalon –, hogy minden olasz az előtt az alternatíva előtt fog állni, hogy az oroszok és a reakció között válasszon.

Megjegyzem, hogy még mielőtt Sforzával Párizsban találkoztam volna, ő egy hírlapíró előtt kijelentette: Károlyi jó barátom, de sajnos politikai vonala túl merev és túl szovjetbarát.

Sforza szavait beszélgetésünk folyamán szándékolt optimizmus jellemezte, amely szöges ellentétben áll Chauvel pesszimizmusával. A francia Külügyminisztérium főtájkára ugyanis három nap előtt aggodalmaskodva fejtette ki előttem, hogy két hét alatt eldől a nagy ütközet az UNO-ban a Szovjetunió és az USA között, mert addigra szavazni kell a Marshall-féle állandóbizottság-javaslat felett. A szavazás eredményeképp a Szovjetunió esetleg elhagyhatja az UNO-t, mondotta Chauvel aggodalmaskodva, és főképp azért látott okot a pesszimizmusra, mert – véleménye szerint – alig van a kompromisszumra lehetőség.

Sforzának nem ez a véleménye. Amikor végigkísért beszélgetésünk végén az olasz nagykövetség (La Rochefoucauld-palota) gyönyörű szalonjain, várakozó újságírók és diplomáciai tisztviselők sorai között, tüntetően megveregette a vállamat és hangosan mondotta:

– Soyez optimiste, comme moi!⁴

Mire én csak annyit feleltem:

– J'aimerais l'être, mais ce n'est pas facile.⁵

MOL XIX-J-1-k 7. doboz (eredeti)

¹ Látja, hogy Olaszországnak ellent kell állnia az amerikai nyomásnak, ha nem akar második Spanyolország lenni. (francia)

² De kedves barátom, ne gondolja, hogy az amerikaiak megfélemlíthetnek bennünket! (francia)

³ Ah, ő egy öreg tory – le fogják váltani. (francia)

⁴ Legyen optimista, mint én! (francia)

⁵ Szeretnék az lenni, de ez nem könnyű. (francia)

326. KÁROLYI MIHÁLY SIPOS BÉLÁHOZ

(Párizs, 1947. szeptember 23.)

A honvédelmi miniszter úr 206 553/1947 számú rendeletére való hivatkozással felkérem SIPOS BÉLA vk. őrnagy urat, hogy 1947. évi október hó 1-ig a honvédelmi minisztériumban jelentkezék.¹

MOL XIX-J-30-a 22. doboz (eredeti)

¹ Károlyi fenti levelét Heltai György, a KÜM politikai osztályának vezetője felkérésére írta. L. a 330. sz. levelet.